

narod.hr

14. sije nja 1915. Galicija – zašto su Hrvati za Ukrajince bili najomiljeniji vojnici?

Piše: Petar Horvati - 14. sije nja 2018.

Hrvatska javnost i hrvatski ljudi malo ili premalo znaju o životu i smrti u Galiciji, najve o j klaonici hrvatskih vojnika tijekom Prvog svjetskog rata. Tamo su živjeli i umirali naši hrvatski domobrani, topovsko meso koje e diljem isto ne fronte ratovati u slavu Habsburške Monarhije.

Više od 40.000 Hrvata ostavilo je kosti na tamošnjim poljima šumama, a u ukrajinskom selu Hlebivka, Hrvatima naklonjeni Ukrajinaci ostavili su spomenik na kojem piše: „U slavu poginulih pripadnika 25. i 26. domobranske pukovnije – za kralja i domovinu, Bog i Hrvati, 1916.-1917.“ I danas su u tim dijelovima Ukrajine ostale u narodu pri e o vrlo lijepom odnosu hrvatskih vojnika prema Ukrajinacima, naroda sli nih mentaliteta. Tim krajem prolazile brojne vojske s osje ajem superiornosti prema lokalnom stanovništvu, ali ne i Hrvati. To su Ukrajinaci zapamtili i zato i danas nakon stotinu godina ljubomorno uvaju uspomenu i grobove omiljenih vojnika – Hrvata.

Od sije nja 1915. do potkraj rujna na isto noj bojišnici, osobito Galiciji (danas podru je južne Poljske i zapadne Ukrajine) bile su aktivne obje zara ene strane, ruska na jednoj strani i austro-ugarsko-njema ka na drugoj strani. U velja i, Nijemci su potukli Ruse kraj Mazurskih jezera. Rusi su obranili Varšavu i osvojili Przemysl. U svibnju je po ela zajedni ka njema ko-austro-ugarska ofenziva u kojoj je probijena ruska crta kraj Gorlica u podnožju Karpata, što je dovelo do lan anog povla enja ruskih snaga na cijeloj fronti.

Slijedilo je frontalno potiskivanje Rusa koje je trajalo do kraja rujna i po etkom listopada, kada je crta stabilizirana. Bojišnica se stabilizirala na liniji Dnjestar–Riški zaljev.

Rusi su izgubili Galiciju, Poljsku, Litvu i dijelove Letonije i Bjelorusije. To je bio uspjeh Središnjih sila, koji e im omogu iti da napadnu Srbiju i odupru se Italiji.

To an broj Hrvata koji su svoje kosti ostavili u Galiciji možda se nikada ne e znati, no spominje se i do 40 tisu a duša. Ako se zna da ih je ondje ratovalo 80 tisu a, tada je jasno da se svaki drugi vojnik nikada nije vratio ku i.

Grobovi Hrvata razasuti Ukrajinom – jedino sa uvano u selu Hlebivka

Grobovi su im razasuti diljem isto nog bojišta pa je to važnije znati, jer je dosad bilo gotovo posve nepoznato, da ukrajinsko selo Hlebivka krije jedino sa uvano groblje hrvatskih vojnika u Ukrajini. Selo koje broji jedva tisu u duša i danas uva spomen na njihovu žrtvu, a pri a o Hrvatima, koji su kod žitelja ostavili neizbrisiv trag, ovdje se prenosi s koljena na koljeno.

Groblje hrvatskih domobrana nalazi se u neposrednoj blizini grkokatoli ke crkve, sa zaraslih i neobilježenih, ali vidljivih 30-ak humaka, vje nim po ivalištem pripadnika slavne 25. zagreba ke i 26. karlova ke domobranske pukovnije, ije je zapovjedništvo živjelo i ratovalo upravo u ovom selu. Samo sedamdesetak metara dalje od groblja postoji i spomenik hrvatskim vojnicima, za koje Ukrajinaci smatraju

da su se borili protiv velikorusa koji su uvijek prisezali na ukrajinsku neovisnost. Ukrajinci su svoju zahvalnost pokazali Hrvatima i danas, pa su na ulazna vrata deset metara visoka i široka postavili natpis “U slavu poginulih pripadnika 25. i 26. domobranske pukovnije – za kralja i domovinu, **Bog i Hrvati**, 1916.-1917.” i to na svom novom obnovljenom groblju!

U neposrednoj blizini nalaze i dva dobro očuvana bunkera, podignuta na samoj liniji fronte prema ruskim snagama, a nešto poviše na brdu uzdiže se **kapelica koju su 1916. sagradili hrvatski vojnici**: izgorjela je 70-ih godina, ali su je stanovnici obnovili. Odnedavno duše naših poginulih vojnika ne leže tek na brizi i savjesti mještana Hlebičke, piše vecer18ji.hr

Hrvatska mora brinuti o grobljima svojih vojnika

“Nastojat ćemo urediti i makar simbolično obilježiti ovo groblje, u znak zahvale i u spomen tim davno izginulim ljudima”, otkriva dr. sc. Ivica Pan. U ime grada Zagreba, užurbano je prikupljao sredstva za obnovu groblja i spomenika, ali i povijesnu građu za kojom traga po arhivima nekoliko europskih metropola slažu i kockicu po kockicu mozaika koji će pomoći i rasvijetliti ovaj gotovo zaboravljeni dio hrvatske povijesti. Usput, delegacija grada predstavljala je prvu hrvatsku instituciju koja je 2013. nakon gotovo stotinu godina, službeno posjetila taj povijesni lokalitet.

Što nam to govore danas požutjele fotografije i zapisi iz državnog arhiva za kojima Ivica Pan i neumorno traga? Govore da se u Galiciji, kao nigdje drugdje, ratovalo i umiralo. Dnevnik pukovnika Stjepana Delića, zapovjednika Karlovačke, Zagrebačke, kasnije i Osječke domobranske pukovnije, otkriva ratni put hrvatskih postrojbi koje se 1915. povlače s balkanskog ratišta i stižu u Bukovinu, dok dio vojnika nastanjuje Hlebičku.

Slavna 42. hrvatska divizija – zašto ih je car Karlo pohvalio za herojstvo?

Pukovnik piše i o krvavom ljetu 1916. kada je ruski general Aleksej Brusilov krenuo u snažnu ofenzivu kojom je prisilio austrijske i njemačke snage na povlačenje. U vrijeme kada su hrvatski domobranci pokazali zašto je 42. domobranska divizija, u čijem su sastavu ratovali Hrvati iz Zagreba, Varaždina, Siska, Osijeka i Karlovca te okolice. Prvi zapovjednik te divizije koje se 1915. istakla u borbama u Srbiji bio je slavni **general Stjepan Sarkoti**. Divizija je prozvana “vražjom” ne zbog nekog demonskog, već zbog iznimne hrabrosti, za što su ih pohvalili njemački i austrijski zapovjednici pa ih je i car Karlo za obilaska bojišta posebno pohvalio za herojstvo. Većina ih je izginula 1916., otkad datiraju i humci na groblju hrvatskih vojnika u Hlebički, a preživjeli su se povukli na rezervne položaje kod Stanislawa, gdje su ostali do 1917. i protunapada Centralnih sila kojim su Rusi potisnuti prema istoku.

Prijateljska Ukrajina je iznimno zainteresirana za obnovu groblja hrvatskih vojnika, štoviše, spremna ga je uvrstiti u mrežu vojnih turističkih putova pa i u zaštićene spomenike kulture, na taj način vraćaju i svojevrsni dug Hrvatima za sve što su za njih učinili njihovi preci.

Čeka se još samo da Hrvatska Hrvatima vrati dug, svojim zaboravljenim vojnicima. Da se i njihova domovina i sa spomenom i spoznajom sjeća, zajedno s (ipak) tuđincima Ukrajincima, junaka Galicije. Ovo su imena naših mladića, vojnika Hrvata, koji leže na groblju u Hlebovki i za koje grobove i danas skrbe Ukrajinci toga naselja:

Stjepan Zimak (Pušća, rođen 1895.), Gjurio Rukavina (Perušić, 1897.), Izidor Šarga (Ivanec), Juro Dragoslavljević (Gudovec, 1880.), Franjo Kahlina (Klanjec, 1896.), Nikola Koški (Ivanec, 1894.), Andro Zrinski (Kašina, 1883.), Stjepan Kovačić (Ludbreg, 1894.), Ivan Kelin (Dugo Selo, 1886.), Stjepan Bubanko (Stubica Donja, 1895.), Vid Turina (Sesvete, 1896.), Franjo Gurić (Pregrada 1897.), Alojz Tanber (Sisak, 1881.), Franjo Kišur (Klanjec, 1885.), Stjepan Peri (Zlatar, 1876.), Ivan Štih (Zagreb, 1896.), Vjekoslav Gredelj (Zlatar, 1896.), Mijo Gerendijar (Grubišno Polje, 1886.), Mijo Mesar (Bregi, 1897.), Ivan Liktar (Samobor, 1879.), Tomo Gašpar (Ludbreg, 1897.), Andro Jurec (Zlatar, 1874.), Marko Bukovac (Križevci, 1898.), Šimun Sudec (Ludbreg, 1879.), Andro Radošić (Varaždin, 1896.), Jakob Milek (Stubica, 1895.), Tomo Škrlić (Ogulin, 1879.), Stjepan Kalanj (Brinje, 1873.), Andro Gudić (Novi Marof, 1872.), Ivan Jovanović (Senj), Josip Radošević (Slunj, 1898.), Josip Prketa (Karlovac, 1891.), Juraj Štrok (Desinić, 1895.), Juraj Šafran (Novi Marof, 1890.), Andro Požgaj (Zlatar, 1887.), Petar Ljubanović (Jaska, 1896.), Franjo Kranjčević (Pregrada, 1890.), Martin Buntak i Mijo Stipanić.

Izvor: narod.hr/vecernji.hr